Een Arubaan verkwanselt zijn grond niet! Basta!

Eigenlijk wilde Jacques Thönissen (62) korte verhalen schrijven over situaties die hij op Aruba had meegemaakt en over markante figuren die hij er had ontmoet. Het liep uit de hand, de slierten geschreven tekst werden steeds langer, en het werd een roman. 'Tranen om de Ara. Een Arubaans verhaal' is het eerste boek van Thönissen, Limburger én 'iemand van hier'. Thönissen, die langer dan 35 jaar op Aruba woont, is gepensioneerd leraar en was jaren directeur van het Augustinuscollege (mavo) in San Nicolas. Nadat hij, daartoe aangemoedigd door Wim Rutgers (taalkundige en kenner van Caribische literatuur), zijn manuscript naar Uitgeverij Conserve had gestuurd, kreeg hij binnen tien dagen een enthousiast telefoontje uit Nederland. Vorige maand was de feestelijke presentatie van Tranen om de Ara in Den Haag en donderdag presenteert Thönissen zijn boek in de Bibliotheek in Oranjestad. De roman, die verhaalt van het verdwijnen van het authentieke Arubaanse cunucubestaan, geeft een levendig beeld van de tijden van weleer. Toen de ezelzadels nog gemaakt werden uit de pal'i siya blanco, krakende internationale telefoongesprekken via het telegraafkantoor gingen, en de oogst na een goede regentijd bestond uit batata dushi, maishi di rabo, pampuna, pinda en bonchi.

oor Ida Chin-A-Loi

Een boek dat zich afspeelt in de tanki van Bringamosa, langs Sabana Basora, Rooi ıki en Pos Chiquito, waarin de ɔoken en geesten van Rooi ːancés (de Franse pas) even ınwezig zijn als de hanenge- ːchten en het feest van San ıan, en de hoofdpersonen zich, ːhalve in het Nederlands, ook ːgelmatig uitdrukken in het ɔaans en Papiaments, is een ːldzaamheid in de Nederland- ː literatuur. De Limburger cques Thönissen woont sinds)62 op Aruba en schreef het jna ongemerkt op. Geen ɔofdstukkenindeling, maar ːn aaneenrijging van gebeurte- issen, dialogen en verhalen ın levendige Arubaanse en ːgionale personages.

e hoofdpersoon, de Arubaanse ınuquero Carlos verzet zich ıet hand en tand tegen de ıoderne ontwikkelingen en ːgen 'de plannenmakers' die et eiland en zijn cultuur in zijn gen verkwanselen. Verkoop ın prachtige natuurgebieden ın projectontwikkelaars, onver- ːhilligheid jegens dieren en ːaditionele normen en waar- en, het is Carlos een doorn in et oog. De cunucuboer verde- igt zijn land tegen opdringeri- e kopers. ,,Een Arubaan ver- kwanselt zijn land niet! Basta!"

Thönissen stopte veel van zichzelf in de hoofdpersoon. ,,De dingen die ik heb opgeschreven, vinden hun oorsprong meestal in dingen die ik gezien of meegemaakt heb. Ik stoor me aan bepaalde ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld aan het bouwen van huizen in mooie natuurgebieden. Dat heb ik van nabij meegemaakt in mijn omgeving. Onze buurt heeft zich er met succes tegen verzet. Maar op sommige plaatsen op Aruba zijn wel projectontwikkelaars toegelaten. Met alle gevolgen van dien: huizen die vanwege wateroverlast altijd leeg zullen blijven, waardoor de prachtige natuur tegen de heuvel voor niets weggevaagd is. Ik ken die gebieden goed, want ik ging er geregeld wandelen."

Thönissen kijkt in zijn werkkamer uit over Savaneta. Hij ziet de kerktoren en de zee met soms een tanker van de Coastal-raffinaderij en in de verte de Venezolaanse heuvels. ,,Kijk", wijst hij naar de overkant van zijn huis, ,,in die cactus wonen acht leguanen. Overdag zijn ze in de mondi en 's avonds kruipen ze in de cactus om te slapen". Elke avond vult Thönissen twee emmers met water voor de ezels en tot zijn genoegen zijn ze elke ochtend leeg. Als lid van Stimaruba zet hij zich in voor het behoud en de bescherming van de Arubaanse natuur.

Door de jaren heen heeft hij zoveel zien gebeuren, dat hij voldoende inspiratie had voor zijn boek. Toch zul je de naam Savaneta geen enkele keer tegenkomen in zijn roman. Zijn roman is niet direct te herleiden naar deze of gene persoon of plek; het had in elk Arubaans dorp kunnen gebeuren.

Hoewel de roman op vele plaatsen kritisch is over de commerciële eilandelijke ontwikkelingen, patronage en corruptie, vindt Thönissen het niet gepast om een betweterige macamba te zijn, een buitenstaander die overal commentaar op heeft. ,,Ik heb het boek niet geschreven om kritiek te leveren." Zo zit Thönissen nu eenmaal niet in elkaar.

Hebben Limburgers en Arubanen dan toch wat gemeen? ,,Ik denk dat de mentaliteit wel overeenkomt. De vriendelijkheid en gastvrijheid van de Arubanen hebben mij altijd enorm goed gedaan. Hun onbezorgdheid herken ik, want die eigenschap hebben we in Limburg ook. In tegenstelling tot andere delen van Nederland. Daar heerst vaak een soort doemdenken", meent de auteur. Hij wil zich niet vereenzelvigen met op Aruba gevestigde Nederlanders die na vele jaren nog geen Papiaments spreken en niet weten waar San Nicolas ligt.

De observaties en beschrijvingen in Tranen om de Ara zijn niet die van een vreemdeling, maar van iemand die zich heeft opengesteld voor het eiland, de mensen en de unieke natuur.

Neem de hanengevechten. Niet dat Thönissen daar een voorstander van is. Maar achter zijn huis, net voorbij de watertank van het water- en energiebedri in het verlengde van een uitgestrekte rancho, ligt zo'n piste waar tussen maart en oktober hanengevechten worden gehou den. Thönissen zag vaak vreed zame buurtgenoten onherkenbaar veranderen door drank, goklust en de spanning van he bloederige hanengevecht.

Observaties van dichtbij die in zijn boek terug te vinden zijn. ,,Toen de witte haan zijn teger stander zag die, de kop door h traliewerk naar buiten gestoke fladderend een uitweg naar buiten probeerde te vinden, vloog hij op de bruine af. Hij besprong hem van achter en hakte de spoor diep in het nek vlees."

Gelukkig beschrijft het boek o meer alledaagse gebeurtenisse Thönissen heeft ze verzonnen maar Arubanen weten dat ze net zo goed echt gebeurd zouden kunnen zijn.